

EEN AUGUSTIJNS BEDEVAARTVAANTJE: SINT-STEFANUS EN SINT-RITA TER GELEGENHEID VAN DE VIERING VAN DE 200ste VERJAARDAG VAN DE SINT-STEFANUSPAROCHIE TE GENT

Luc VAN EECKHOUDT

De Paters Augustijnen te Gent hebben ter gelegenheid van de 200ste verjaardag van de Sint-Stefanusparochie, een nieuw bedevaartvaantje uitgegeven dat dit jubeljaar menig huisgezin zal sieren.

De Sint-Stefanusparochie wordt sinds twee eeuwen bediend door de paters augustijnen die hun groot klooster hebben aan de Academiestraat en Sint-Margrietstraat. Zij kwamen zich er vestigen in 1295. (1) Dit Sint-Stefanus klooster is een van de oudste kloosters van het land. Met de Franse Revolutie werd het opgeheven, geplunderd en totaal uitverkocht. Evenwel wist het zich snel te herstellen: een deel van het klooster werd opnieuw ingekocht. (2)

Deze parochie Sint-Stefanus, gelegen aan het Patershol, het Gravensteen en de Lieve is heden nog steeds in handen van dezelfde kloosterorde, de augustijnen. In 2002, met Sint-Stefanus (26 december) vierde zij haar 200ste verjaardag. De prachtige kloosterkerk (volop in restauratie), die tevens parochiekerk is, is aan de Heilige Stefanus (3) toegewijd. Het statige binnenpand uit de XVIIde eeuw zal begin 2003 gerestaureerd zijn, de bloedrode beschildering inbegrepen.

Stefanus was diaken. Hij leefde ten tijde van de apostelen in Jeruzalem die hem in deze functie hadden aangesteld. Hij stierf door stening, als eerste martelaar voor het christendom. Vandaar zijn heel bijzondere en typische attributen. Hij wordt afgebeeld als diaken, gekleed met witte albe en rode dalmatiek. Als martelaar draagt hij de palm en hij houdt de stenen vast waarmee hij gedood werd. Dit is wel zijn meest typische attribuut.

Stefanus was een Grieks sprekende jood die zich liet opmerken door zijn gedreven predikingen in de synagogen. Hij werd door de joden beschuldigd van misdadige redevoeringen tegen de wet van Mozes in. Zo iemand moest gesterigd worden, welke toelating zij van de Hoge Raad wist te bekomen. (4)

Het is niet de eerste keer dat de augustijnen te Gent een bedevaartvaantje uitgeven. In de dertiger jaren gaven zij reeds vaantjes uit voor de verering van de heilige Nicolaas van Tolentijn (5) en de heilige Rita, (6) hun favoriete heiligen die heden nog steeds in hun kerk vol piëteit worden vereerd.

Een bedevaartvaantje is een typisch Vlaams gebruik van onze volksdevotie en bestaat reeds sinds de vroege Middeleeuwen. Zo vinden we deze vaantjes reeds afgebeeld op de schilderijen van Pieter Bruegel de Oude. (7)

Het nieuwe vaantje

Dit nieuwe vaantje is een driehoekig dubbelvaantje, voor- en achterzijde in vierkleuren-druk op bijzonder Oostenrijks papier afgedrukt (100 gram-papier Neuseidler, licht glanzend en sterk). Het werd digitaal bewerkt naar een ontwerp van François ZINNER uit Gent die de twee aquarellen tekende (voor- en achterzijde).

De voorzijde

Op de voorzijde zien we de Heilige Stefanus, als diaken staand afgebeeld met rode dalmatiek en witte albe. Hij draagt in zijn linkerhand de groene palm (martelaar) en in zijn schoot een hoop stenen waarmee hij gesterigd werd. Ook op de grond liggen nog meerdere stenen. Rechts aan de bovenkant zien we een wolkje waaruit de gouden stralen naar hem toeschie-

St Stefanus- Parochie = 1803-2003 = Gent

Voorzijde van het Jubileumbedevaartvaantje 1803-2003: Sint-Stefanus (ABA - fonds: Gent)

Met vertrouwen kom ik tot u, heilige Rita,
die gekwetst wordt de "heilige der onmogelijke of
huzeluse zaken". Bestrijd mij van de pijn en angsten die
mij nedrukkert, en verleen mij de gezondheid en vrede. Ik
vertrouw ten volste op uw machtige voorpraak bij de Allerhoogste;
gij bruid van de Gekruisigde. Ik heb de wste hoop door uw tussenkomst
spoedig verhoord te worden. Maak dat ik veldra tot uw eer een lofzang van
danbaarheid moge aanheffen. Als mijn zonden een hinderpaal zijn tot de
vulling van mijn wensen, verrijk mij dan van God berouw en vergeffenis.

AUGUSTIJNENKLOOSTER - GENT

Achterzijde van het Jubileumbedevaartvaantje 1803-2003: Sint-Stefanus (ABA - fonds: Gent)

ten, de gouden stralen van zijn aureool als heilige martelaar, dit is des te meer geaccentueerd in de donkerrode kleur van de bloedrode dalmatiek. Stefanus staat naast zijn Stafanusklooster. We zien op de afbeelding van dit Gentse klooster voorraan de kerk met het grote gotische venster aan de straatkant, de pastorie met het rode dak, de binnenkoer en het grote pand van tien vensters op tien.

Deze tekening is geïnspireerd op een tekening uit 1796, (*) net voor de Franse Revolutie en de grote brand van 1838. (**) Het klooster zoals wij het vandaag kennen bestaat eigenlijk maar één derde van het oorspronkelijke pand. Het grote college en de tuin er naast gelegen konden na de Franse revolutie niet meer ingekocht worden. Thans is er een kunstacademie en een brandweerkazerne.

Rechts in de hoek van het vaantje lezen we volgende tekst onder elkaar: St Stefanus / Parochie / 1803-2003 = Gent. Onderaan links is het getekend met een initiaal: F, de eerste letter van François ZINNER.

De achterzijde

Op de achterzijde zien we de afbeelding van de Heilige Rita van Casia. Het grootste deel van de achterzijde wordt ingenomen door de afbeelding van de knielende Rita midden haar rode rozen (rozenregen).

Rita werd na een zeer bewogen huwelijksleven, uiteindelijk als weduwe, moniale in het augustinessenklooster te Cascia (Italië).⁽¹⁰⁾ Zij ontving de stigma van de Heilige Doorn in haar voorhoofd. Zij wordt vereerd en aandroepen als hulp bij onmogelijke en hopeloze zaken. Deze Ritaverering is in onze streken voornamelijk terug te vinden bij de paters augustijnen, die reeds Ritavaantjes uitgaven in De Haan. Kontich⁽¹¹⁾ en ook te Gent!

Dit vaantje is een bijzonder vaantje. Het bevat de knielende Rita, in habijt van moniale augustines met de typische riem "van Troost", met in haar gekruiste handen het kruis en om haar heen overal rode rozen.

Bovenaan in een banderol: St RITA b.v.o., en onderaan het vaantje: AUGUSTIJNEN-KLOOSTER - GENT. Daartussen dit mooie Ritagebed:

"Met vertrouwen kom ik tot u, heilige Rita, die genoemd wordt de "heilige der onmogelijke of hopeloze zaken". Bevrijd mij van de pijnen en angsten die mij neerdrukken, en verleen mij de gezondheid en vrede. Ik vertrouw ten volle op uw machtige voorspraak bij de Allerhoogste, gij bruid van de Gekruisigde. Ik heb de vaste hoop door uw tussenkomst spoedig verhoord te worden. Maak dat ik weldra tot uw eer een lofzang van dankbaarheid moge aanheffen. Als mijn zonden een hinderpaal zijn tot de vervulling van mijn wensen, verkrijg mij dan van God berouw en vergiffenis".

Langs de stokzijde vernemen we het colofon: Drukkerij Peeters, Zoutleeuw - Verantwoordelijke uitgever: E.P. Prior-Pastoor Hildebrand Vander Maelen O.S.A. - Gent (2002). Afmetingen: hoogte: 20 cm - breedte: 42,1 cm. De hovenzijde van de driehoek is afgeknot.

Dit prachtige kleurenvaantje is te verkrijgen bij de Paters Augustijnen te Gent, Sint-Stefanuskerk, in het onthaalcentrum (winkel-tje) bij de Sint-Ritakapel, ingang Sint-Margrietstraat, dit vanaf de opening van het Jubeljaar op 26 december 2002, feestdag van Sint-Stefanus.

NOTEN

- 1) KEELHOFF (A.). *Geschiedens van het klooster der eerwaarde paters eremijten augustijnen te Gent*. Gent, 1864. GROOTAERS (W.). *Zeven eeuwen Augustijnen. Een kloostergemeenschap schrijft geschiedenis*. Gent, 1996. p. 51.
- 2) GROOTAERS (W.). *Zeven eeuwen Augustijnen ...* O.c., p. 101
- 3) Sint-Stefanus is de patroon zowel van het klooster als van de kerk. SCHAUBER (V.) en SCHINDLER (H.M.). *Heilige und Namenspatrone in Jahreslauf*. München, 2001. tw. 26 december: Stephan p. 664-666.
- 4) TIMMERS (J.J.M.). *Christelijke Symboliek en Iconografie*. Haarlem, De Haan 978, p. 300. tw. 813. Stephanus (26 december). JÖCKLE (C1). *Heiligen van Alle Tijden*. Baarn, 1995. p. 414: Stefanus.

- 5) Van der LINDEN (R.). *Bedevaartvaantjes. Volksdevotie rond 200 Heiligen op 1000 vaantjes*. Brugge, 1986, p. 226; H. Nicolaas van Tolentijn, Gent. Op de achtergrond zien we de torens van het augustijnenklooster Sint-Stefanus.
- 6) *Ibidem*, p. 237: Heilige Rita, bid voor ons. Gent. PP. Augustijnen.
- 7) Voor oude vaantjes raadplege men het basiswerk: VAN HEURCK (E.). *Les Drapelets de Pèlerinage en Belgique et dans les pays voisins. Contribution à l'iconographie et à l'histoire des pèlerinages*. Anvers, 1922.
- 8) GROOTAERS (W.). *Zeven eeuwen Augustijnen ...* O.c., p. 101.
- 9) *Ibidem*, p. 109
- 10) Heilige Rita van Cascia. Augustijnen (1997)
FOSTY (J.). *Heilige Rita van Cascia*. Brussel, 1947.
REAU (L.). *Iconographie de L'Art Chrétien*. Tome III, p. 73-74 (Rita de Cascia, 22 mai).
- 11) PESCH (D.). *Wallfahrtsfänchen. Religiöse Druckgrafik. Bestandskatalog*. Köln, 1983, p. 195 afb. B. 456.